

Het zelf tussen oost en west

EEN EIGENTIJDSE FILOSOFIECURSUS

Egon Schiele: 'Seher'

DOOR PETER HUIJZER

In deze brochure:

Doel van de cursus

Opzet van de cursus

Voor wie?

Programma

Over mij

Contact

Zelfkennis, zelfontplooiing, zelfexpressie.

Zelfbescherming, zelfrechtvaardiging, zelfacceptatie: bij veel van onze overwegingen denken en praten we voortdurend over ons 'zelf.' Maar wat is dat zelf eigenlijk? Bestaat er überhaupt zoiets als een zelf? En zo ja, hoe verhoudt dat zelf zich dan tot ons lichaam, onze hersenen, onze geest? En wat betekent dat voor hoe we ons-zelf kunnen begrijpen, en hoe we ons verhouden tot de wereld om ons heen?

DOEL VAN DE CURSUS

Het doel van deze cursus is tweeledig: allereerst maken de deelnemers kennis met verschillende ideeën uit de geschiedenis van de filosofie, met de vraag naar het zelf als overkoepelend thema. Daarbij worden niet alleen westerse denkers behandeld, maar besteden we ook uitgebreid aandacht aan niet-westerse denktradities. Vervolgens worden de cursisten gestimuleerd om deze ideeën aan hun eigen opvattingen en ervaringen te relateren. Daarmee biedt de cursus ruimte voor zelfinzicht en persoonlijke ontwikkeling.

René Magritte - 'Décalcomanie'

OPZET VAN DE CURSUS

De cursus is opgebouwd uit zes lessen van 2 of 2,5 uur. De lessen kunnen wekelijks of tweewekelijks plaatsvinden; ook kan de cursus worden aangeboden als een intensieve vijfdaagse cursus. Elke les begin ik met een korte introductie op het thema. Vervolgens lezen we gezamenlijk een filosofisch fragment van 1 à 2 bladzijden. De gekozen fragmenten vormen stuk voor stuk hoogtepunten in de geschiedenis van de filosofie. Vaak roept het lezen van deze fragmenten meteen al veel inhoudelijke vragen en discussie op. Het laatste deel van de les laat ik de deelnemers vooral zelf aan het woord en ontstaat een bijzondere uitwisseling van ervaringen en ideeën.

Naast de klassikale bijeenkomsten geef ik de deelnemers een individuele schrijfofdracht. Bij deze opdracht laat ik ze reflecteren op de vraag 'wie ben ik?' Daarbij gaat het niet zozeer om een antwoord op deze vraag, maar vooral om wat deze vraag voor hen betekent, en hoe ze daar in filosofische zin tegenaan kijken. Niettemin levert dat vaak hele mooie persoonlijke reflecties op. Voor cursisten die zich voor deze opdracht graag verder willen verdiepen in één van de behandelde thema's, stel ik een grote variëteit aan extra teksten en ander materiaal beschikbaar.

In overleg kunnen zowel de opzet als de inhoud van de cursus worden aangepast, om beter aan te sluiten bij de specifieke wensen van de betrokken instelling.

VOOR WIE?

De cursus is ontwikkeld voor iedereen met een serieuze interesse in filosofie. Veel mensen willen zich graag een keer verdiepen in de antwoorden die verschillende filosofen op onze grote levensvragen hebben geformuleerd. Soms weten ze niet goed waar te beginnen en zijn ze op zoek naar aanknopingspunten, soms hebben ze zelfstandig al veel filosofie gelezen, maar hebben ze behoefte aan een meer systematische benadering of een extra verdiepingsslag. Voor beide groepen is deze cursus zeer geschikt. Ook voorziet deze cursus in de behoefte van een steeds grotere groep mensen met belangstelling voor niet-westerse filosofie.

PROGRAMMA

Les 1: René Descartes - Het zelf als denkend ding

Fragment: Descartes, 'Meditaties over de eerste filosofie'

De eerste les is vooral een introductie op het overkoepelende thema van de cursus. We staan stil bij de vraag waarom het zelf zo ongrijpbaar is zodra we erover nadenken, en waarom dat denken over het zelf niettemin van belang is. Vervolgens gaan we in op Descartes' poging het zelf te definiëren.

Les 2: Boeddhisme - 'Er is geen zelf'

Fragment: 'Prajñāpāramitā Hṛdaya Sūtra' (Hartsoetra)

Deze bijeenkomst staat het boeddhistische idee van 'geen-zelf' centraal. Na een korte inleiding in de filosofie van het boeddhisme gaan we in gesprek over de vraag of er überhaupt wel iets als een zelf bestaat, en of we zonder zelf niet veel beter af zijn.

Les 3: Paul Ricoeur - Het narratieve zelf

Fragment: Samuel Beckett, 'De onnoembare'

Volgens Ricoeur is het zelf geen 'ding', maar een verhaal dat we onszelf en anderen vertellen. Tijdens de derde les onderzoeken we de implicaties van dit idee van een 'narratieve identiteit' en maken we een uitstapje naar de moderne literatuur.

Les 4: Zhuang Zi - Het lichamelijke zelf

Fragment: Zhuang Zi, 'Richtlijnen om het leven te voeden'

Deze les gaan we in op de rol van het lichaam voor wie we zijn en wat we doen. We gaan bij de taoïstische filosofie te rade en stellen met Zhuang Zi de vraag hoe we de relatie tot ons lichaam kunnen cultiveren en wat dat betekent voor onze verhouding tot de ons omringende natuur.

Les 5: Hannah Arendt - Het handelende zelf

Fragment: Arendt, 'De zelfonthulling van de handelende in spreken en handelen'

Aan de hand van Hannah Arendt onderzoeken we hoe ons unieke persoonlijke zelf gevormd wordt in de interactie met andere personen. Ons spreken en handelen ten overstaan van een gemeenschap zijn volgens Arendt dan ook fundamenteel voor wie we zijn.

Les 6: Terugblik & afsluitende discussie

Fragment: Friedrich Nietzsche, 'Over de vooroordelen van de filosofen'

De laatste bijeenkomst biedt ruimte om terug te kijken op alle ideeën waar we mee in aanraking zijn gekomen en daarover nog een keer met elkaar van gedachten te wisselen. Als bonus lezen we nog een klein stukje Nietzsche.

OVER MIJ

Ik studeerde filosofie in Amsterdam, Parijs en Freiburg (DE), waar ik in 2016 mijn master behaalde. Daarnaast volgde ik een vierjarige opleiding tot Okido-yogadocent. Na mijn afstuderen ontwikkelde ik me tot een veelzijdige yoga- en filosofiedocent. Sinds 2019 ben ik verbonden aan Filosofie Oost-West, een kennisnetwerk voor de verspreiding van niet-westerse filosofie in Nederland. Naast mijn activiteiten als docent ben ik werkzaam als literair vertaler.

MEER WETEN?

Zie www.peterhuijzer.com voor meer informatie over mijn activiteiten.

Heeft u interesse of heeft u nog andere vragen, dan kunt u uiteraard contact met mij opnemen:

Peter Huijzer

info@peterhuijzer.com

+31 6 15270112